

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 31 ΜΑΪΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

Α'. ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιάννης Ρίτσος, *Η Σονάτα του Σεληνόφωτος*

«[...] Τό ξέρω πώς καθένας μονάχος πορεύεται στόν ξρωτα,
μονάχος στή δόξα καί στό θάνατο.

35 Τό ξέρω. Τό δοκίμασα. Δέν ώφελει.
Άφησέ με νάρθω μαζί σου.

Τοῦτο τό σπίτι στοίχειωσε, μέ διώχνει –
θέλω νά πῶ ἔχει παλιώσει πολύ, τά καρφιά ξεκολλᾶνε,
τά κάδρα ρίχνονται σά νά βουτᾶνε στό κενό,
40 οἱ σουβάδες πέφτουν ἀθόρυβα
ὅπως πέφτει τό καπέλο τοῦ πεθαμένου ἀπ' τήν κρεμάστρα στο
σκοτεινό διάδρομο
ὅπως πέφτει τό μάλλινο τριμμένο γάντι τῆς σιωπῆς ἀπ' τά γόνατά της
ἢ ὅπως πέφτει μιᾶ λουρίδα φεγγάρι στήν παλιά,
ξεκοιλιασμένη πολυθρόνα.

Κάποτε ὑπῆρξε νέα κι αὐτή, – ὄχι ἡ φωτογραφία πού κοιτᾶς μέ τόση
δυσπιστία –
45 λέω γιά τήν πολυθρόνα, πολύ ἀναπαυτική, μποροῦσες ὤρες ὀλόκληρες
νά κάθεις
καί μέ κλεισμένα μάτια νά ὀνειρεύεσαι ὅ,τι τύχει
– μιάν ἀμμουδιά στρωτή, νοτισμένη, στιλβωμένη ἀπό φεγγάρι,
πιό στιλβωμένη ἀπ' τά παλιά λουστρίνια μου πού κάθε μήνα τά δίνω
στό στιλβωτήριο τῆς γωνιάς,
ἢ ἓνα πανί ψαρόβαρκας πού χάνεται στό βάθος λικνισμένο ἀπ' τήν ἴδια
του ἀνάσα,
50 τριγωνικό πανί σά μαντίλι διπλωμένο λοξά μόνο στά δύο
σά νά μήν εἶχε τίποτα νά κλείσει ἢ νά κρατήσῃ
ἢ ν' ἀνεμίσει διάπλατο σέ ἀποχαιρετισμό. Πάντα μου εἶχα μανία μέ τά
μαντίλια,

ὄχι γιὰ νά κρατήσω τίποτα δεμένο,
 τίποτα σπόρους λουλουδιῶν ἢ χαμομήλι μαζεμένο στούς ἀγρούς μέ τό
 λιόγευμα
 55 ἢ νά τό δέσω τέσσερις κόμπους σάν τό σκουφί πού φορᾶνε οἱ ἐργάτες
 στ' ἀντικρυνό γιαπί
 ἢ νά σκουπίζω τά μάτια μου, – διατήρησα καλή τήν ὄρασή μου·
 ποτέ μου δέ φόρεσα γυαλιά. Μιά ἀπλή ἰδιοτροπία τά μαντίλια.

Τώρα τά διπλώνω στά τέσσερα, στά ὀχτώ, στά δεκάξη
 ν' ἀπασχολῶ τά δάχτυλά μου. Καί τώρα θυμήθηκα
 60 πώς ἔτσι μετροῦσα τή μουσική σάν πήγαινα στό Ὠδεῖο
 μέ μπλέ ποδιά κι ἄσπρο γιακά, μέ δύο ξανθές πλεξοῦδες
 – 8, 16, 32, 64, –
 κρατημένη ἀπ' τό χέρι μιᾶς μικρῆς φίλης μου ροδακινιάς ὄλο φῶς καί
 ρόζ λουλούδια,
 (συχώρεσέ μου αὐτά τά λόγια – κακή συνήθεια) – 32, 64, –
 κ' οἱ δικοί μου στήριζαν
 65 μεγάλες ἐλπίδες στό μουσικό μου τάλαντο. Λοιπόν, σοῦλεγα γιὰ τήν
 πολυθρόνα –
 ξεκοιλιασμένη – φαίνονται οἱ σκουριασμένες σοῦστες, τά ἄχερα–
 ἔλεγα νά τήν πάω δίπλα στό ἐπιπλοποιεῖο,
 μά ποῦ καιρός καί λεφτά καί διάθεση – τί να πρωτοδιορθώσεις; –
 ἔλεγα νά ρίξω ἓνα σεντόνι πάνω της, – φοβήθηκα
 70 τ' ἄσπρο σεντόνι σέ τέτοιο φεγγαρόφωτο. Ἐδῶ κάθησαν
 ἄνθρωποι πού ὄνειρευτήκαν μεγάλα ὄνειρα, ὅπως κ' ἐσύ κι ὅπως κ'
 ἐγώ ἄλλωστε,
 καί τώρα ξεκουράζονται κάτω ἀπ' τό χῶμα δίχως νά ἐνοχλοῦνται ἀπ'
 τή βροχή ἢ τό φεγγάρι.
 Ἄφησέ με νᾶρθω μαζί σου [...]»

(*Τέταρτη Διάσταση*, 1956)

Β'. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Η *Σονάτα του Σεληνόφωτος*, ὅπως και οἱ περισσότερες συνθέσεις της *Τέταρτης Διάστασης* του Γιάννη Ρίτσου, ἔχει χαρακτηῖρα θεατρικό. Να ἐπισημάνετε στο κείμενο που σας δόθηκε τρία στοιχεῖα που τεκμηριώνουν τη θέση αὐτή.

Μονάδες 15

2. Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι: «Ο χρόνος [...] στη *Σονάτα του Σεληνόφωτος* [...] με το προσωπείο της φθοράς και του θανάτου επενεργεί καταλυτικά σε όλη τη διάρκεια της ποιητικής – σκηνικής δράσης». Να επισημάνετε στο κείμενο που σας δόθηκε τέσσερις σχετικές αναφορές και να τις σχολιάσετε.

Μονάδες 20

3. Να επισημάνετε στο κείμενο που σας δόθηκε τις εικόνες, οι οποίες περιγράφουν τη γυναίκα της *Σονάτας* και να τις σχολιάσετε.

Μονάδες 20

4. *Τό ξέρω πώς καθένας μονάχος πορεύεται στόν έρωτα, μονάχος στή δόξα και στό θάνατο.*

Τό ξέρω. Τό δοκίμασα. Δέν ώφελει.

Άφησέ με νάρθω μαζί σου.

Να σχολιάσετε το παραπάνω απόσπασμα σε δύο παραγράφους.

Μονάδες 25

5. Να συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενο το κείμενο που σας δόθηκε από τη *Σονάτα του Σεληνόφωτος* με το παρακάτω απόσπασμα από την *Ελένη* του Γιάννη Ρίτσου (και αυτή η ποιητική σύνθεση ανήκει στη συλλογή *Τέταρτη Διάσταση*).

Γιάννης Ρίτσος, *Ελένη*

Σέ τοῦτο τό σπίτι ὁ ἀγέρας ἔχει γίνει βαρὺς κι ἀνεξήγητος, ἴσως ἀπό τή φυσικότητα τῆς παρουσίας τῶν νεκρῶν. Μιά κασέλα ἀνοίγει μόνη της, βγαίνουν παλιά φορέματα, θροΐζουν, στήνονται ὄρθια, σεργιανοῦν σιγανά· δυό χρυσά κρόσια μένουν στό χαλί· ἓνα παραπέτασμα παραμερίζει· – δέ φαίνεται κανείς – κι ὅμως εἶναι· ἓνα τσιγάρο καίγεται μόνο του μέσ στό σταχτοδοχεῖο μέ μικρές διακοπές· – ἐκεῖνος πού τῶχει ἀφήσει ἐκεῖ, βρίσκεται στ' ἄλλο δωμάτιο, σάν κάπως ἀδέξιος, μέ τήν πλάτη γυρισμένη, κοιτώντας στόν τοῖχο, πιθανόν μιάν ἀράχνη ἢ μιὰ κηλίδα ὑγρασίας, – ἔτσι πρὸς τόν τοῖχο, γιά νά μήν ξεχωρίζει τό σκοτεινό βαθούλωμα κάτω ἀπό τά προτεταμένα ζυγωματικά του.

Οί νεκροί πιά δέ μᾶς πονοῦν, – κ' εἶναι παράξενο – δέν εἶναι;
ἔχι γιά κείνους τόσο, ὅσο γιά μᾶς, – αὐτή ἢ οὐδέτερη οἰκειότητά τους
μ' ἓναν χῶρο πού τούς ἔχει ἄρνηθεῖ καί πού αὐτοί δέ συνεισφέρουν
στά ἔξοδα τῆς συντήρησής του εἴτε στήν ἔγνοια τῆς φθορᾶς του,
αὐτοί, συντελεσμένοι κι ἀμετάβλητοι, μόνον σάν κάπως πιό μεγάλοι.

Μονάδες 20

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνον τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Δεν θα μεταφέρετε στο τετράδιο τα κείμενα και τις ερωτήσεις.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν.
Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και το φωτοαντίγραφο.
3. **Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλες τις ερωτήσεις.**
4. Κάθε τεκμηριωμένη απάντηση είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά την έναρξη της εξέτασης.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ